

**KENT KİMLİĞİNİN OLUŞUMUNDA SİVİL TOPLUM
KURULUŞLARININ ROLÜ: ANTALYA'DAKİ YÖRÜK
DERNEKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

THE ROLE OF NON-GOVERNMENTAL
ORGANIZATIONS IN THE FORMATION
OF URBAN IDENTITY: A STUDY ON
YORUK ASSOCIATIONS IN ANTALYA

Suat KOLUKIRIK, Elif ŞAHİN

03

KENT KİMLİĞİNİN OLUŞUMUNDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ROLÜ: ANTALYA'DAKİ YÖRÜK DERNEKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA ¹

THE ROLE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN THE FORMATION OF URBAN IDENTITY: A STUDY ON YORUK ASSOCIATIONS IN ANTALYA

Anahtar Kelimeler:

Kent,
Kimlik,
Sivil toplum kuruluşları,
Yörükler,
Antalya

Keywords:

Urban,
Identity,
Non-governmental
organizations, Yoruk,
Antalya

Suat KOLUKIRIK ², Elif ŞAHİN ³

ÖZ

Modernleşme süreçleriyle birlikte geleneksel yapılar çözülmeye başlamış ve kent yaşamı daha karmaşık ve değişken hale gelmiştir. Kentin akışkan ve dinamik doğası beraberinde kimlik ve aidiyet sorunlarını belirginleştirmiş ve bireylerin ortak bir çatı altında bulunmalarına imkan sağlayan sivil toplum örgütleri önem ve işlev kazanmıştır. Nitekim sivil toplum örgütleri, belli hedefler doğrultusunda çalışan ve farklı kurumlarla stratejik iş birlikleri geliştirerek katma değer üreten kurumlardır. Bu perspektiften hareketle çalışmada sivil toplum örgütlerinin kültürel unsurların yaşatılması, canlandırılması ve yeniden inşa edilmesindeki failliği irdelenmektedir. Beraberinde kültürel faaliyetlerin kent kimliği ile özdeşleşme süreci üzerindeki etkisi ele alınmakta ve tartışılmaktadır. Çalışma Antalya kenti Yörük dernekleri örneğinde gerçekleştirilmiş olup, nitel araştırma deseninden faydalanılarak dernek temsilcileri ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşme verilerine dayanmaktadır. Elde edilen bulgular, sivil toplum örgütlerinin kültürel değerlerin yaşatılması, canlandırılması ve yeniden inşa edilmesinde önemli bir çatı işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bulgular, sivil toplum örgütlerinin yerel ve genel yönetimler aracılığıyla düzenledikleri faaliyet ve etkinliklerin, kent kimliği ile özdeşleşmesinde önemli bir etkiye sahip olduğuna işaret etmektedir.

ABSTRACT

With modernization processes, traditional structures began to dissolve, and urban life became more complex and variable. The fluid and dynamic nature of the urban environment has accentuated issues of identity and belonging, thereby increasing the significance and functionality of non-governmental organizations that provide individuals with a common platform. As a matter of fact, non-governmental organizations are institutions that work towards specific goals and generate added value by developing strategic collaborations with different institutions. Based on this perspective, the study examines the agency of non-governmental organizations in preserving, revitalizing and reconstructing cultural elements. In addition, the impact of cultural activities on the processes of identification with urban identity is addressed and discussed. The study has been conducted on the example of Yoruk associations in the city of Antalya, utilizing a qualitative research design and based on in-depth interview data collected from association representatives. The findings reveal that non-governmental organizations serve as an crucial framework for the preserving, revitalizing and reconstructing cultural values. The findings also indicate that the activities and events organized by non-governmental organizations through local and general governments have a significant impact on the identification with the urban identity.

¹ Bu çalışmanın ilk hali, 13-15 Ekim 2022 tarihlerinde Düzce'de gerçekleştiren Düzce Şehir Kimliği ve Sosyal Bütünleşme Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Antalya-Türkiye, suatkolukirik@akdeniz.edu.tr ORCID: 0000-0003-0399-666X

³ Arş. Gör. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Antalya-Türkiye, elifgun@akdeniz.edu.tr ORCID: 0000-0002- 5916-7871

GİRİŞ

Modernleşme bağlamında kent, geleneksel yaşam biçimlerinin farklılaşarak kültürel ve mekânsal yeni bir tezahürün oluşma sürecidir. Klasik sosyologlardan Emile Durkheim, Max Weber, Karl Marx, Georg Simmel ve Ferdinand Tönnies kenti endüstri devrimiyle birlikte ön plana çıkan üretim biçimlerinin toplumsal yaşamdaki izdüşümleri çerçevesinde ele almışlardır. Bununla birlikte günümüzdeki kent çalışmaları fiziki anlamda kentin yanı sıra kentliyi de içeren bir alana dönüşmüş, kimlik ve kültüre ait özellikler merkezi bir konuma taşınmıştır. Zira küreselleşmeyle birlikte geleneksel olanın temel taşıyıcılığını yapan kırsal yerleşimlerdeki işlevin çözülmesi, modernleşmenin beraberinde getirdiği kimlik ve aidiyet sorunsalını ortaya çıkarmıştır. Bireyler, kültürel ve geleneksel ilişkilerini kentsel dokunun izin verdiği örüntülerle yeniden kurgulamış ve farklı sosyalleşme mecraları oluşturmuştur.

Öte yandan tanımlayıcı bir özellik olarak kimlik kavramı kişisel yönelimlerin, tercihlerin ve özgünlüklerin dışında bireye atfedileni, toplumsal mensubiyeti, tarihi ve kökensel bağlılığı içermektedir. Latince ‘idem’ kelimesinden türeyen kimlik kavramı, diğerlerinden farklı ve özgün olunan özelliklere karşılık gelmektedir (Aydoğdu, 2004, s. 117). Sosyolojik manada ise toplum ve birey arasındaki etkileşimi vurgulamakta olup ait olunan grubu belirginleştiren, nitelendiren ve diğerlerine karşı konumu belirleyen bir etikettir (Özdemir, 2001, s. 108, 116). Diğer bir ifadeyle toplumsal işleyişte aidiyet meselesi ile bağlantılıdır ve varoluşsal bir duruma karşılık gelmektedir.

Bireyler gündelik yaşam pratiklerini ve davranışlarını mensup bulundukları toplumsal bağlar çerçevesinde düzenlerler (Özdemir, 2001, s. 108). Kimlik, geçmişe işaret eden gösterge ve değerler toplamı olmanın dışında mevcut koşullar içerisinde yer edinme, var olma ve bireyin kendisini konumlandırma halidir. Dahası belirli bir gruba mensubiyet, o grubun sahip olduğu alışkanlıkları, ritüelleri ve deneyimlerini kapsayan değerler sistemidir ve kültürel bir hadiseyi içerir (Güvenç, 1995, s. 8). Ancak bir kültürün varlığı ve devamlılığı, belirli formlar vasıtasıyla nesilden nesile aktarımına ve bu değerleri aktaran grubun temsiliyetine bağlıdır (Akay, 2005, s. 110-112). Bu

kültürel değerler geçmişle birlikte toplumsal geleceğin parçasını da oluştururlar (Hall, 1990, s. 225). Böylelikle kültürel değerler, zamansal ve mekânsal bağlamlara uyum sağlayarak edindikleri yeni işlevleriyle mevcudiyetlerini korur ve devam ettirirler.

Dinamik bir yapı olarak kent, içinde yaşayan bireylerin kendilerini ifade etmelerine olanak sağlayan örgütler ve kurumlar ile bütünleşiktir. Bu örgüt ve kurumlardan birisi de çeşitli değer ve amaçlar etrafında kurulmuş ve şekillenmiş olan sivil toplum kuruluşlarıdır. Nitekim sivil toplum kuruluşları, siyasi ve politik düzlemdeki görünürlüklerinin yanı sıra kültürel özelliklerin yaşatılması ve temsiliinde önemli görevler üstlenmektedirler. Bu perspektiften hareketle çalışmada, ortak bir geçmişe ve kültüre ait olan değerlerin korunması ve sürdürülmesine imkan sunan yapılar olarak sivil toplum kuruluşlarının kent kimliğinin inşası üzerindeki etkisine odaklanılmaktadır. Özelde ise Yörük derneklerinin Antalya kent kimliği üzerindeki etkileri ve yansımaları sosyolojik bir yaklaşımla ele alınmakta ve irdelenmektedir.

MEKÂN VE KENT KİMLİĞİ

Sosyolojik anlamda mekân, içinde gerçekleşebilecek olayları şekillendirmenin ve potansiyelleri belirlemenin yanı sıra onlardan etkilenen fiziksel ve manevi unsurlar bütünüdür. Basitçe somut coğrafi sınırlara işaret etmeyen mekân kavramı, toplumsalın yaşam alanı bulduğu ve sürdürüldüğü uzamlara karşılık gelmektedir. Toplumsal deneyimi ve değerleri barındıran, dışardakiler ile içeridekileri ayırtıran bu yaşam boşlukları, “bireyin ‘kendi’ gibi olanlar ile ortak yaşam sürdürdüğü hacimsel bir kimlik tanımlaması”na karşılık gelmektedir (Asiliskender, 2004, s. 74). Toplumsal deneyimlerin paylaşıldığı ve yeniden üretildiği mekânlar aynı zamanda onların belirli anlam kümeleri ile özdeşleştirilmelerini de içermektedir. Modern yaşamda aidiyet duygusunu korumak amacıyla hareket eden bireyler, mekânlar üzerinden sembolik değerler inşa ederek onları aidiyet temsilleri haline dönüştürürler (Özgüleş, 2019, s. 34). Kent, fiziksel bir çerçevenin ötesinde ona kimlik kazandıran kültürel, tarihi ve coğrafi kıymetlere sahiptir (Bayraktar, 2021). Değer farklılıkları, kentleri şekillendirerek onları birbirinden farklılaştırmakta ve her birine özgü kimlik kazandırmaktadır (Lynch, 1981,

s. 35). Bu çerçevede mekân kendisine çeşitli anlamların yüklendiği ve bunların nesiller boyu aktarıldığı “nesnel işaretler sistemi”ne karşılık gelmektedir (Asiliskender, 2004, s. 85). Öyle ki, günümüzde modernleşmenin dayattığı koşullar, belirli modeller üzerinden kurgulanan benzer yaşam alanları üretmektedir. Küreselleşen dünyada toplumların özgünlüklerini koruyabilmesi, kültürün kendine yaşam alanı yaratarak varlığını sürdürebilmesi ile mümkün olabilir hale dönüşmüştür (Çınardal, Çınardal ve Çelik, 2017, s. 116). Bu manada tek tipleşen, kimliksizleşen ve toplumsal değerlerden uzak kentsel mekânların, belirli özgünlükler ve somut olmayan kültürel değerler üzerinden kimlikler inşa etme ve marka haline gelme çabaları giderek önem kazanmaktadır (Bayraktar, 2021).

Kentsel mekân, sadece fiziksel niteliği ile değil, toplum-birey etkileşimine imkân veren sosyo-kültürel özellikleri nedeniyle de önemli bir alandır (Güler, Şahnagil ve Güler, 2016, s. 91). Mumford’a göre kent, birincil gruplar -aile ve mahalle gibi- ile amaçsal örgütlerin bir toplamıdır. Ona göre bir tiyatro olan kentte çatışmacı veya iş birlikçi kişilikleri yaratan amaçlı etkinlikler gerçekleştirilir. Çeşitli faaliyetlere ev sahipliği yapan kentler bu etkinlikler ile özdeşleşme eğilimindedir (Mumford, 2011, s. 93). Dahası yerel değerlerin korunabilmesi ve aktarılabilmesi için kültürel mirası ve değerleri temel alan şehircilik anlayışı önem arz etmektedir (Bayraktar, 2021, s. 59). Değerler, korunabildiği ve taşınabildiği ölçüde kente kimlik kazandıran unsurlar olarak işlev gösterebilmektedir. Ancak bireyin gelenek, görenek ve değerlerine olan bağlılığı ile yatkınlığı ve kentsel bağlamda yeniden kurgulaması yönündeki eğilimleri kent kimliğinin oluşum sürecindeki temel belirleyicilerdir.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI VE YÖRÜK KÜLTÜRÜNÜN YANSIMA ALANLARI

Modernleşmeyle birlikte bireyselleşmenin yaygınlık kazanması ve toplumsal olanın arka planda kalması, toplumsal dayanışma ve birliktelik noktalarını giderek önemli kılmaktadır (Boz, 2012, s. 374). Zira bireylerin kültürleri ve yaşamları üzerindeki kontrol arzusu, kolektif kimliği ön plana çıkarmaktadır (Castells, 2006, s. 4). Günümüz kent yaşamında bireylerin etkileşim biçimleri dönüşerek, birincil ilişkiler yerini işbölümüne

ve karşılıklı bağımlılıklara bırakmış ve bunun neticesinde modern dünyada iş birlikleri, örgütler aracılığıyla gerçekleştirilmeye başlanmıştır (Giddens, 2012, s. 683-684). Bu manada sivil toplum, dağınık halde bulunan bireylerin bir araya gelmesinde ve birlikte hareket edebilmelerine imkân sağlayarak kültürel hafızanın canlı kalmasında (Kabasakal, 2008, s. 36-37) ve kültürel kimliklerin oluşturulmasında önemli bir işlevi yerine getirmektedirler (Öze ve Soyer, 2021, s. 48).

Tarihsel anlamda sivil toplum ise 17. yüzyıldaki gelişmelere dayanmaktadır (Sağlam, 2020, s. 594-595). Coğrafi keşifler, ticaret ve piyasa ekonomisinde yaşanan gelişmelerin toplumsal yapıda kırılmalar meydana getirmesi sonucunda sivil toplum düşüncesi ortaya çıkmıştır (Seligman, 1992, s. 15). Ticaretle birlikte kentlerde yaşanan iktisadi gelişmelerden faydalanmak isteyen feodal asillerin, üretici sınıfların talepleri doğrultusunda şehirlere çeşitli imtiyazlar ve özerklikler sağlaması ile sivil toplum, toplumsal bir aşama olarak belirginlik kazanmıştır (Mardin, 1990, s. 10-13). Sanayi devrimi sonucunda toplumsal alanda yaşanan farklılaşmanın siyasi alanda değişimi kaçınılmaz kılması, demokrasi ve sivil toplumun bir arada gelişim göstermesine yol açmıştır (Çaha, 1999, s. 117). Osmanlı ve Türkiye’de ise Batı Avrupa’dakine benzer bir sivil toplum anlayışı gelişmemiştir (Mardin, 1990, s. 11-17).

Sivil toplum, devlet uygulamaları dışında yer alan, kendine özgü alana sahip ve aynı zamanda belirli bir hukuk nizamı içerisinde ve gönüllük esasına dayalı örgütlerdir (Akpınar Gönenç, 2001, s. 8). Devlet ile sivil toplum arasındaki bu ilişki, sivil toplumun gelişmiş olması durumunda devletin adil, bireylerin haklarını gözetmen ve onlara hizmet eden araçsal konumuna karşılık gelmektedir (Çaha, 1999, s. 115-116). Diğer bir ifade ile sivil toplumun mevcut olabilmesi için kültürel farklılıkların olması ve bu farklı grupların siyasi katılımı sağlamak amacıyla örgütlenmesi ve bunların devlet karşısında bir özerkliğe sahip olması gerekmektedir (Çaha, 1999, s. 116). Bireyin geri planda kaldığı cemaat tipi bir kültürün ve aşkın devlet anlayışının mevcudiyeti, Türkiye’de sivil toplum düşüncesinin gelişmeme sebepleri arasında gösterilebilir (Eraslan, 2017, s. 482). Bununla birlikte 1980’li yıllardan itibaren Türkiye’de sivil toplum bilincinin gelişimi ve kurumsallaşması bağlamında önemli

ve kayda değer gelişmeler gözlenmektedir (Çaha, 2000, s. 10-11). Nitekim farklı kültürel özellikleri içerebilen kentlerde bireyler, amaçlarına ulaşabilmek için dahil oldukları örgütlenmiş gruplar aracılığıyla kendilerini ifade edebilmekte ve baskı yaratabilmektedirler (Wirth, 2002, s. 104). Ancak kar amacı gütmeyen kuruluşların kültürel unsurların sürdürülebilirliği noktasındaki katkısı çoğunlukla göz ardı edilmektedir (Çiftçi, Çiftçi ve Soyer, 2020, s. 1). Bu sebeple sivil toplum kuruluşları kapsamında gerçekleştirilen kültürel içerikli faaliyetlerin, kent kimliği üzerindeki etkisinin irdelenmesi önemli bir husustur.

Çalışmanın örnekleme bağlamında değerlendirildiğinde Yörükler, Müslümanlığı kabul eden Oğuz boylarındandır⁴ (Sümer, 1972, s. 29-30). Yörükler, kışla ve yayla olarak isimlendirilen bölgeler arasında göçerek ekonomik faaliyetlerini gerçekleştirmeleri sebebiyle konargöçer yaşam biçimiyle özdeşleşmektedirler (Öter ve Özkul, 2019: 163; Eröz, 1991, s. 86, 91-92). Kendilerine yüzyıllardır ev sahipliği yapan Antalya kenti ile bağlarını günümüze kadar korumuşlardır (Öter, Akgül ve Çalışkan, 2023, s. 14). Ekonomik faaliyetler bağlamında Yörüklerin ihtiyaç fazlası ürünlerini satarak gereksinimlerini karşıladıkları bilindik bir husustur (Doğan ve Doğan, 2004, s. 27). Osmanlı döneminde madencilik, kale tamiri ve muhafızlık, silahlı askerlik, orduya mühimmat ve erzak taşıma gibi nakliyat işlerine önemli katkılar sağlarken (Bkz. Eröz, 1991, s. 225-229; Çetintürk, 1943, s. 111-112) Cumhuriyet döneminde tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde bulunmuşlardır (Öter, 2019, s. 62-63).

Yörüklerin yerleşik yaşama geçiş süreçlerinin kademeli bir şekilde gerçekleştiği söylenebilir. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte uygulanan iskan politikası sonucunda yerleşik yaşama geçmeye başlayan Yörüklerin, 1960 yılından itibaren kendiliğinden yerleşik yaşama geçiş süreci hız

kazanmıştır (Öter ve Özkul, 2019, s. 182). Yörükler ilk olarak, yarı konargöçer yaşam biçimini devam ettirerek küçükbaş hayvancılığı sürdürmüş, 1990'lardan itibaren ise yerleşik yaşamı benimsemeye başlamışlardır (Öter ve Özkul, 2019, s. 156). Günümüzde ise Yörüklerin büyük bir bölümü yerleşik hayata geçmiş bulunup farklı işkollarında ekonomik faaliyetlerde bulunmaktadır. Özellikle yerleşiklik ve kentsel yaşam, Yörük nüfusunun ekonomik ve sosyal görünümünü çeşitlendirmiş ve yeni tanımlamaları zorunlu kılmıştır. Bunun yansıma alanlarından birisi olan ve giderek artan dernek çatıları bağlamında iş ve istihdam alanları sağlayabilmek için ortak faaliyetler yürütülmekte ve kültürel değerleri yaşatmak ve tanıtmak adına şenlikler düzenlenmektedir (Tuztaş Horzumlu, 2017, s. 239, 246).

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Sivil toplum kuruluşlarının kent kimliğinin oluşumu ve inşasındaki rolünün belirlenmesi üzerine kurgulanan bu çalışma Antalya'da faaliyet gösteren Yörük Dernekleri örnekleminde ele alınmıştır. Bu çerçevede çalışmada sivil toplum bilinci ve birlikteliği sorgulanan derneklerin kent kimliğini destekleme noktasında bir direnç mekanizması sağlayıp sağlamadığı irdelenmeye çalışılmıştır. Bu perspektiften hareketle çalışma, toplumsal yaşamın mikro düzeydeki boyutlarının anlaşılabilmesi için en elverişli imkânı sunan nitel araştırma desenine göre tasarlanmıştır (Bryman, 2004, s. 145). Nitel araştırma deseni içerisinde yer alan yapılandırılmamış görüşme tekniği, bireylerin gerçekliği algılayış ve yorumlayış biçimlerine erişmeyi mümkün kılan en verimli veri toplama tekniğidir (Punch, 2014, s. 165-169). Bu görüşme tekniği, esnek formatta, akışa göre değişebilen, yapılandırılmamış ve zengin veri toplamaya imkan sunmaktadır (Berg ve Lune, 2015, s. 133-136).

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-demografik ve Ekonomik Özellikleri

Görüşmeci kodu	Cinsiyet	Yaş	Medeni durum	Eğitim durumu	Doğum yeri	Meslek	Aylık ortalama hane geliri	Dernekteki konumu
G1	Erkek	62	Eşi Vefat Etmiş	Lisans	Antalya	Emekli (Sanayi Bakanlığı)	6.500 TL	Dernek Başkanı
G2	Erkek	55	Evli	Lisans	Antalya	Memur (Ziraat Mühendisi)	15.000 TL	Dernek Başkanı
G3	Erkek	56	Evli	Lisans	Antalya	Emekli (Sanayi Odası)	10.000 TL	Dernek Başkan Yardımcısı
G4	Erkek	53	Evli	Lise	Antalya	Turizm sektörü- Otel işletmeciliği	Belirtilmemiştir	Dernek Başkanı
G5	Erkek	61	Evli	İlkokul	Antalya	Emekli (Belediye)	10.000 TL	Dernek Başkanı

Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü, Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 08.09.2022 tarih ve 15/325 sayısı/kararı ile çalışma için etik onay alınmıştır. Araştırmanın örnekleme bağlamında, Antalya’da isminde Yörük kelimesi geçen mevcut toplam dernek sayısı 25’dir. Bu derneklerin 12 tanesi toplumsal değerleri yaşatma derneği, 13 tanesi de kültür, sanat ve turizm derneği kapsamında yer almaktadır (İçişleri Bakanlığı, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, t.y.). Araştırmanın sorgu alanına uygun olarak amaçlı örnekleme tekniğinden faydalanılmış, aktif ve görünürlüğü olan dernek temsilcileri ile 2022 yılı Ekim ayında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında benzer kategorilerin tekrar edilmeye başladığı noktada görüşmeler sonlandırılmıştır (Glaser ve Strauss, 2006, s. 61). Tablo 1’de sunulduğu üzere toplam 4 farklı derneğe üyeliği bulunan 5 katılımcıyla (G1 ve G3 aynı derneğe üyedir) gerçekleştirilen görüşmeler, katılımcıların izinleri doğrultusunda ses kaydına alınmıştır. Yalnızca katılımcı G4 ile gerçekleştirilen görüşme, bulunulan ortamdaki gürültü, zaman ve mekân kısıtı sebebiyle not alınarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ortalama 30 dakika ila 60 dakika arasında değişiklik

göstermiştir. Alınan ses kayıtları ve notlar bilgisayar ortamına aktarılmış, gizlilik esası gereğince görüşme sürecinde kullanılan isimler X ile kodlanmış ve analize hazır hale getirilmiştir. Elde edilen veriler tematik olarak kodlanmış (Braun ve Clarke, 2006) ve 5 başlık altında analiz edilmiştir.

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

1.Antalya Kent Kimliği İçinde Yörükler ve Yörük Kültürü

Kültür; değer, inanç ve kabuller bütününe işaret eden tarihi ve coğrafi bir çerçeveye sahip semboller bütünüdür. Bu bağlamda Yörük kültürüne ilişkin toplumsal hafıza ve günümüz kent yaşamına uyarlanma biçimleri, kentsel mekânda Yörük kültürünün görünümelerini sunmaktadır. Katılımcılar tarafından Yörük kültürünün ön plana çıkartılan özellikleri, dernek faaliyetlerinin kent kimliği ile özdeşleşme süreçlerini belirlemesi açısından şu şekilde tanımlamaktadır:

“Yörüklerin hayatları konargöçer adı üstünde. Burada bir ayrıntıyı söylemeden geçmeyelim. Biz göçebe değiliz, biz konargöçer hayat yaşarız. (...) Konargöçerliğin tanımlamasını bir kelimeyle ifade edecek olursak Yörük. Kendi içerisinde ekonomik değerleri olan, kültürel değerleri olan, sosyal değerleri olan, kurumları olan bir

hayat tarzı. Bu tarz yani Türk milletinin yaşam biçimini anlatan bir değer Yörüklük. Ne farklı bir kimlik ne de bir topluluğun adı. Sadece yaşam standartlarından gelen bir tanımlamadır Yörüklük. Bizim milli kimliğimiz Türk zaten (...) Yörüklerin yaylak kışlak hayatları vardır. Yörükler yazın yaylalarda kışın kışlaklarda yaşarlar. Özellikle Teke bölgesinde veya Antalya üzerinde söyleyecek olursak yazları Anamas Yaylasına çıkarız Yörükler tabi. Anamas Yaylası dediğimiz zaman Toroslar geniş bir alanı kaplar. Isparta il sınırında kalır. Bir kısmı Konya sınırına kayar, sonra orada her obanın yaylası vardır. Herkes yaz geldiği zaman nisanda başlarlar göçe. (...) Yörüklerin konakladıkları yerlere yurt denir. Hiçbir Yörük bir başka Yörüğün yurduna konmaz. İki yurt arasındaki mesafe konalga mesafesidir. Yani konmak derler, yurt tutma, oyalanma, eğlenme anlamındadır.” (G1)

Bu manada Yörüklük, konargöçer yaşam biçimi etrafında örülen alışkanlıklar ve değerler bütünüdür. Günümüzde konargöçer yaşam biçiminin son örnekleri mevcudiyetini korusa da Yörüklerin büyük bir çoğunluğunun konargöçer yaşam biçimini bırakarak yerleşik yaşama geçtiği ve kentsel yaşam biçimine uyum sağladığı ifade edilmektedir:

“Şimdi hiç kimse develerle konup göçmüyor yaylaya. Hatırı sayılır bir yaylaya çıkış var. Hayvanlarıyla, kamyonlarla, traktörlerle gidiyorlar. Yani işte böyle sabahın çok erken bir saatinde develerimizi saralım işte katarımızı düzelim, göçelim öyle bir şey yok artık. (...) Kısmen şeyde var Mersin Yörükleri var. Onlar da bitiyor yavaş yavaş.” (G1)

“Başlangıçta Antalya bir Yörük kenti, Yörük yerleşimi. Çok fazla dışarıdan ve içeriden çok fazla Yörük köyleri merkezde ve ilçede çok fazla. (...) Kentleşme sürecinde, yerleşme sürecinde büyük sıkıntılar oldu. Kente ayak uydurabildi mi, uydurdu. Halen daha uyuyor. (...) Bunlar yerleşik düzene geçerken de belli bölgelere dağıldılar. (...) Yerleşik düzene geçtikten sonra da kimliklerini kaybetmemek için aslında mücadele de ettiler yani. Bir kısmı yerleşti, bir kısmı yarı yerleşik oldu yine yaylaya çıkmaya başladı. Dolayısıyla o süreçte kimliğini korudu. Yörüklerde o şey var zaten. Kimliğini korumazsa biz bu dernekleşme sürecinde ya da bu kültürü yaşatmamız da kolay değil. Hani bunu ayıklayıp toplayıp da bir yere getirmemiz bize bir yerde de şey oldu hazır şey vardı yani bir miras vardı. Dolayısıyla tabi şey oldu sıkıntı yaşandı mı yaşandı ama artık çağ değişiyor. Artık çok az kaldı bu şeye gidenler, bu yayla işini yapanlar, hayvancılık işi

işte konargöçer hayatı. Bir elin parmakları kadar kaldı o kültürü yaşayanlar. Çoğu entegre oldu yani. Yerleşik düzene geçti birçoğu, kentleşti. Okuyanlar belli işte bu idareci makamlara gelenler oldu, bürokrasiye girenler oldu, siyasete girenler oldu. Bu süreç bu şekilde gelişti yani.” (G3)

Görüşmecilerin söylemlerinden hareketle yerleşik yaşama geçişle birlikte Yörüklerin pek çoğu için kentsel yaşama ve düzene uyum kaçınılmaz hale gelmiştir. Yerleşik düzene geçiş sürecinde ve sonrasında çeşitli bölgelere göç eden Yörükler birbirlerinden mekânsal olarak uzaklaşmış ve akrabalar arasında kopukluklar yaşanmıştır. Akrabaların dağılması kültürel aktarımın sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesini sekteye uğratmıştır. Konargöçer yaşam biçimi, sınırlı sayıdaki Yörük tarafından hala sürdürülmekle birlikte büyük oranda terk edilmiştir. Ancak Yörük kültürü farklı görünümelerde kentsel mekânda yeniden inşa edilerek varlığını sürdürmektedir.

“Şimdi çoğu yerleşik hayata geçtiler, tarımla uğraşıyorlar. Yine de yaz aylarında mutlaka yaylaya giderler bizim Antalya bölgesinin Yörükleri. (...) Kendi evleri olupta gidenler de var. Kendi çadırlarıyla gidenler de var. Kuruyorlar çadırlarını oraya. Onun içerisinde 3 ay kadar kalıp geliyorlar. Zaten o yaşamı biliyor onlar. (...) Şimdi Yörük kültürü artık şu an Antalya merkez zaten Antalya'nın bundan göç almadan önce bundan 30-40 sene önceleri burada herkes birbirini biliyordu. Buralarda hep tanıdık simalar vardı. Tabi Antalya göç aldığı için şu anda kimse kimseyi tanımıyor. İnsanlarda tarıma geçtikleri için bunlar göçer yaşamı bıraktıkları için tarıma geçtikleri için herkesin bir meşguliyeti var. Ondan dolayısıyla şimdi kimisi otellerde çalışıyor, kimisi tarımla uğraşıyor.” (G5)

Yazın, yaylaya gidilerek gerçekleştirilen tarım ve hayvancılık faaliyeti olan yaylacılık, göçer yaşam biçiminin günümüzde sürdürülen yaygın biçimidir (Kutlu, 1992, s. 59). Katılımcılar, Yörüklerin bir kısmının bir yandan yaylacılık faaliyetleri ile hayvancılık ve tarım ile uğraştıklarını, bir diğer yandan da kültürel değerlerini ve alışkanlıklarını yaşatabilmek amacıyla dernek çatısı altında çeşitli faaliyetlerde bulunduklarını ifade etmektedirler. Yörük kültürüne ilişkin alışkanlıkların ve değerlerin, dernek faaliyetleriyle birlikte yeniden inşa edilerek sürdürüldüğü anlaşılmaktadır.

2.Mekânsal Temsiliyet: Yörük Dernekleri ve Faaliyet Alanları

Elde edilen bulgular kapsamında derneklerin kuruluş amacı ve işlevlerinin çeşitlendiği görülmektedir. Bu bağlamda bulgular; Yörüklerin buluşma ve yeniden birleşme noktası olarak dernek faaliyetleri, kültür çatısı ve taşıyıcısı olarak sivil toplum örgütü, dayanışma ve yardımlaşma kanalı olarak dernekler ve faaliyetleri olarak üç tema altında ele alınmıştır.

2.1. Yörüklerin Buluşma ve Yeniden Birleşme Noktası Olarak Dernek Faaliyetleri

Bir gruba mensup olmak, bireyin toplum içinde kendini nasıl konumlandığına ve nasıl tanımlanmak istendiğine ilişkin bir dizi sembolü ve kabulü içermektedir. Grup üyelikleri belirli amaçlar dışında ortak paylaşım sağlanan duyguların, acıların, kederlerin, deneyimin ve sevinçlerin yaşandığı bir bağlam sunmaktadır. Bu bağlar, kaybolmaya yüz tutmuş deneyimleri bütünleştirmekte, aktarımın gerçekleşmesini sağlamakta ve canlandırma işlevi görmektedir. Dernekler akrabalara erişme, irtibat kurma, bir araya gelebilme, diğerlerinden haberdar olma ve tecrübe aktarımı sağlama gibi amaçlara da hizmet etmektedir.

“Amacımız ülke genelinde dağılmış olan X Yörüklerini bulmak ve akrabalarımızla buluşturmak. X olarak dedelerimizin tarihte nasıl yaşayıp neler yaptığını bilmektir.” (G4)

“Bizim köy 1950’de kuruldu. Bu kadar yeniyiz yani. Bununla birlikte paralel köyler kuruldu ama bu kısacık sürede bile birbirimizi unuttuk, birbirimizi tanımıyoruz. Köyden çıkmışız, köyümüz yetmemiş, okumuşuz, Almanya’ya çalışmaya gitmişiz. Bugün Yörük derneklerimizin faaliyetlerinin en büyük faydası, o var olan akrabalar ile tekrar kaynaştık, uzaklaşmanın önüne geçtik. (...) Aynı şehirde olup da duyarsız yaşayanlar birbirini fark etti. Öyle anlar oldu ki köyde çok akrabamızı bilmiyormuşuz, bunlar ortaya çıktı. Yani toplumsal birleşmeye, toplumu bir arada tutmaya yönelik katkısını saymayla bitiremeyiz. (...) Bundan 30 yıl 40 yıl önce bir arada çocukluk arkadaşı olan insanlar 40 yıldır birbirlerini görmüyorlar. Siz keşke o koca koca insanların kucaklaşmalarını, ağlamasını bir görseydiniz.” (G2)

Soyut bir değer olarak kültürün varlığını koruyabilmesi

onun paylaşılması ile mümkündür (Akay, 2005, s. 112, 115). Diğer bir ifadeyle nesiller aracılığıyla aktarılamayan değerlerin sürdürülmesi ve devam ettirilmesinde sorunlarla karşılaşmak olasıdır. Bu manada görüşülenlerce dernekler; tanıdıklara, akrabalara veya tarihi ve kültürel bağlarının son tanıklarına ulaşma ve aktarım sürecini gerçekleştirmede bir vasıta olarak görülmektedir. Verilerden hareketle, tarih sahnesinde cemaat tipi ilişkilerin hâkim olduğu bir toplumsal grup olma özelliği gösteren Yörüklerin yerleşik yaşama geçmeleriyle birlikte kopan bağları ve ilişkileri dernek faaliyetleri aracılığıyla tekrar kurulmuştur. Akrabalık ve kan bağları, kültürel mirasın aktarılabilmesi ve yeniden canlandırılabilmesi için temel bir önem arz etmektedir. Beraberinde derneklerin, Yörük kültürünün devam ettirilebilmesi hususunda kilit bir role sahip olduğu anlaşılmaktadır.

2.2. Kültürün Çatısı ve Taşıyıcısı Olarak Sivil Toplum Kuruluşları

Yörüklük, katılımcıların söylemlerinde ortak bir kültürel paydaya, yaşam alanına ve tarihi geçmişe karşılık gelmektedir. Elde edilen veriler, derneklerin hedeflerinden birisinin kültürel mirasın taşıyıcılığını yapmak olduğuna işaret etmektedir. Yörükler, kültürü ortak payda olarak ele almakta ve bu örüntü temelinde dernek faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler.

“X derneğinin kuruluş amacı toplumumuzdaki yozlaşmalara, dejenerasyona karşı insanlarımızı nasıl kültürel bağlamda, töre bağlamında, gelenekler bağlamında nasıl bir arada tutarız ve atalarımızın bizlere miras bıraktığı değerleri yaşatmak azmiyle kurulmuştur. Yegane amacı budur, bir kültür derneğidir. Atalarımızın bin bir meşakkatle tarihin içinden alıp geldiği değerleri yaşatmak, geliştirmek ve gelecek nesillere bu değerlerimizi aktarmak. Amacımız bu.” (G1)

“Eski yaşam biçimimizi gelecek nesillere aktarmak, yani gelecek nesiller unutmasın bu kültürümüzü, kadim kültürümüzü diye bundan dolayısıyla kurduk. Şu anda çeşitli festivalleri Antalya’daki büyük merkezlerde kültür merkezlerine yapılan etkinlikler var işte. Buralarda eski yaşamları anlatıyoruz.” (G5)

“Kültüre gönül verdik. Sonuçta ben Yörüğüm, çadırdadır

doğmuş bir insanım. Dolayısıyla burada kendimizi bulduk diyelim yani. Birazda o toplanma, bir çadır gördük derneği. (...) Bu çadırdaki toplanma gereği hissettik, içimizde doğamızda, doğacımızda var. Onu yaşatmak amacıyla girdik bu camiaya. (...) Kültür kayboluyor hani bizim esas amacımızın birisi de kayıp olmaya yüz tutmuş Yörük kültürünü, Yörük el sanatlarını, Yörük yaşayışını, kültürünü, faaliyetlerini, inançlarını, geleneklerini gelecek nesile aktarmak. Bunları yazılı kaynak haline getirip aktarabilmek amacımız buydu.” (G3)

Katılımcıların ifadelerinden hareketle derneğin, kültürel değerlerin yaşatılabilmesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi noktasında bir çatı işlevi gördüğü anlaşılmaktadır. Dernek temsilcileri, panel, sempozyum ve çalıştay gibi faaliyetler aracılığıyla kültürel mirası bilimsel bir zemine taşımaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda dernekler, folklorik bir zeminde ritüellerini, geleneklerini ve eğlence anlayışlarını canlandırarak kamusal alana sunmakta ve kültürel değerlerin tanıtımlarını yapmaktadırlar. Bu bağlamda kaygılarını ve pratikteki yansımalarını şu şekilde aktarmaktadırlar:

“Kaybolmaya yüz tutmuş geleneklerimiz, göreneklerimiz, sanatımız, el sanatımız bunları yaşatma safhasında Yörük derneklerinin çok faydası oldu. Yani ne oldu, yerelde ilçelerde küçük müzeler açıldı, ondan sonra filimler yapıldı, ondan sonra toplantılar, paneller düzenlendi. Yapmış olduğumuz çalıştaylarda bunlar özellikle işlendi, kayıt altına alındı, bilimsel yayın haline getirildi, bunlar dergi ve kitaplarla yayın haline getirildi. Bizim bunları yapmamız birazda üst kademedeki ve siyasette, devletin hukuk kurumlarında yankı buldu. (...) Yörük isimlerini dizilerde görmeye başladık. Akkız, Meryem bunlar Yörük isimleri de dizilere konmaya başladı. Yani bizim yapmış olduğumuz hareketin üstüne karşılık buldu. Dolayısıyla onların karşılık bulması demek kültüre eğilmelerini sağladı merak uyandı. Yörüklük deyince böyle bir bakış

açısı da değişti. Bir şeydi, bir hazineydi aslında. Biz hazinenin kapağını açtık. Herkes bir şeyler almaya çalışıyor. Bu da bizim hoşumuza gidiyor. Yani sonuçta biz tanıtıyoruz kültürümüzü, özümüzü tanıtıyoruz, Türkün özünü tanıtıyoruz yani burada. Dolayısıyla böyle bir şeyimiz oldu. Şey çok değişti, devletin de bakış açısı çok değişti Yörüklere.” (G3)

“Toy yaparız biz. Toylarımıza Türkiye’nin ve Türk dünyasından büyük katılımlar olur. Bu katılımlarda insanlar birbirleriyle mutlaka iletişim içine girerler. Her Türkün bölgesel farklılıkları olsa da kültürel bir benzeşmesi vardır. Bu benzeşme bu insanları bir araya getiriyor ve bizde de bu böyledir diyebiliyorlar. Türk kültürünün değişik coğrafyalara yayılması neticesinde bugüne kadar bazı gerekçelerle ayrı kalmış obalar ve bugün artık bir araya gelebiliyorlar ve o benzeşmeler neticesinde de muazzam bir yakınlaşma meydana geliyor. İşte bunun gibi Türkmenistan, Kırgızistan, Azerbaycan buradaki Türkler, Makedonya işte Batum Türkleri, Orta Doğu Türkmenleri ve kültürel anlamda bunlarla muazzam bir yakınlaşma ve iş birliği geliyor. Bu gelişme devletleri de zorluyor. Bugünkü kurulan Türk Devletleri Teşkilatı aslında toplumun zorlamasıyla kurulmuş bir teşkilat. Yani toplum aşağıdan zorluyor devletlerini. Türk dünyasını bir araya getirin, bu kültürel iş birliğini ekonomik iş birliğine dönüştürün, dil birliğine dönüştürün gibi zorlamalar yapıyorlar.” (G1)

Folklorik unsurların kamuya sunulmasının yanı sıra bilimsel bir zeminde de faaliyetlerin gerçekleştirildiği ve Yörük kültürünün son tanıkları aracılığıyla aktarımının sağlandığı görülmektedir. Tüm bulgulardan hareketle Yörüklerin dernek faaliyetlerinin kültürel mirasın yaşatılması ve yeni alanlarda yeşermesi noktasında iki eğilim ile etki alanı yarattığı söylenebilir. Bu durum Şekil 1’de özetlendiği gibidir:

Şekil 1. Kültürel Mirasın Yaşatılması

Dernek faaliyetleri aracılığıyla kültürel mirasın aktarılma kanallarının oluşturulduğu, canlandırma ve tanıtımın yapılması yoluyla günümüze uyarlanarak varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Aynı zamanda kültürel etkinliklerin yalnızca ülke içinde değil ulus ötesi mecralarda da yankı bulduğu, kültür birliği temelinde farkındalık kazanma yoluyla yeni iş birliklerinin ve organizasyonların oluşması yönünde katkı sağladığı görülmektedir. Dernek faaliyetlerinin ulusal ve uluslararası boyutta Yörük kültürünün yeniden inşa edilmesine temel teşkil ettiği ve toplumsal bütünleşmeyi sağladığı ifade edilebilir.

2.3. Dayanışma ve Yardımlaşma Kanalı Olarak Dernekler ve Faaliyetleri

Bir örgüte üye olmanın beraberinde getirdiği sosyal sermaye, bireylere bağlantılar kurma, söz sahibi olma, etkin eylem ve faaliyetlerde bulunabilme gibi konularda olanak sağlamaktadır (Giddens, 2012, s. 720-721). Bağlantıda olmak, dayanışma ve yardımlaşma gibi konularda duyarlılık kanalı oluşturma işlevi görebilir. Veriler, derneklerin önemli işlevlerinden birisinin de ihtiyaç sahibi olan Yörüklerin tespit edilmesi ve bu gereksinimlerin karşılanabilmesi için harekete geçilmesi olduğunu göstermektedir.

“Biz doğayla iyi geçinmişizdir, birbirimizle iyi geçinmişizdir. Her ne kadar bazı küslükler varsa da yan obada, oradaki çadırda bir akrabam var. Konuşmasan da takibinde. Davarı geliyor mu, çoluğu çocuğu hasta mı, ailesi, geçimi. Konuşmasan da kırgınlığımız var ama öyle değil. O takibimizde. Çadırı yanmışsa ya da göçü yetişmemişse her işi nizama koyuyorsunuz.” (G2)

“Üniversite ve lise düzeyinde talebelerimize maddi destek sağlıyoruz ihtiyacı olanlara. Bununla birlikte zorda olan ihtiyaç sahiplerine maddi destek veriyoruz. Sağlık yönünden ise ihtiyaç sahiplerine yatak, engelli aracı vesaire gibi destekler sağlıyoruz.” (G4)

“Yardımlaşma var mesela düğünde, cenazede, mevlitte işte birbirlerine yardımcı olabilsinler diye. İnsanların kötü gününde yanında olmak mesela dernekçilikte bunlar var.” (G5)

Görüşülenlere göre derneklerin dayanışma konusundaki görevi, Yörüklerin birliği ve beraberliği temelindedir. Bu bağlamda aidiyet hissettikleri grup üyelerine yönelik biz duygusu eksenli bir yaklaşım sergiledikleri ve ihtiyaçlarına karşı sorumluluk duygusuyla hareket ettikleri görülmektedir. Bağlantıda olabilme halinin aynı zamanda düğün, mevlit ve kutlama gibi dayanışmayı gerektiren toplumsal ritüellerde de işlevsel olabildiği anlaşılmaktadır. Ön plana çıkan ilişki Şekil 2’deki gibi özetlenebilir:

Şekil 2. Dayanışma ve Yardımlaşma Kanalı Olarak Dernek

3. Farklılaşma ve Bütünleşme Noktası Olarak Sivil Toplum Kuruluşları

Kimlik, diğerleriyle benzeşmek ve farklılaşmak istediğimiz durumlara ilişkin bir meseledir. Antalya kentinde bulunan derneklerin isimlerinden hareketle bir değerlendirmede bulunulduğunda Antalya’da tüm Yörüklere hitap eden bazı derneklerin bulunduğu, bunların yanı sıra oba⁵ isimlerinin kullanıldığı ve akrabalık ilişkileri temel alınarak gerçekleştirilen dernekleşme faaliyetlerinin oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Derneklerin çeşitlenme nedeni görüşülenler tarafından şu şekilde açıklanmaktadır:

“Her obanın bir yaylası var. Obalar kendi yaylalarında daha aktif hale gelebilmeleri için, kendi yaylalarına insanlarını çekebilmek için dernekleşiyorlar. (...) Zaten Antalya’da 2-3 tane dernek var Antalya’ya üye bütünleyen. Diğerleri oba derneği zaten. Genelde oba dernekleri.” (G1)

“Ayrışmaması mümkün değil zaten. (...) Her obanın kendi şeyi vardır, yaşatmak istediği bir şeyi var. Onun içinde işte sülaleleri vardır. Dediğim gibi bu aslında çok güzel hani biz X Derneği hepsini birden bir arada toparlayıcı olması mümkün değil. Zaten her tarafa gitmek mümkün değil.” (G3)

Derneklerin çeşitlenmesi, Yörük kültürüne hizmet ettiği sürece olumlu ve zenginlik verici bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Derneklerin çoğalması, Yörüklerin çok geniş bir coğrafyaya yayılmış olması nedeniyle onlara erişebilmeyi kolaylaştırması açısından faydalı görülmektedir. İsimleri farklılaşsa da özünde ortak kültürel ve manevi değerleri taşıması nedeniyle tüm derneklerin ortak amaca hizmet ettiği düşünülmekte ve beklenmektedir. Katılımcılar ifadeleriyle bu durumu şu şekilde aktarmaktadır:

“Bizim görmek istediğimiz tablo her tarafta bir çoban ateşi yansın ve her gelen de o ateşe bir odun atsın, yani harlasınlar ateşi. (...) Şöyle bazen siyasi kaygılarla birtakım ayrışmalar oluyor ama milli ve manevi değerler konusunda bir dip dalga geliyor aşağıdan. O dip dalganın önünde hiçbir dernek duramaz. Hiç kimse dokunamaz milli ve manevi değerler söz konusu olduğu zaman. Ne

kadar da ayrı dururlarsa da dursunlar bir bakmışsın herkes aynı noktada buluşmuştur.” (G1)

“Aslında çok farklı bir şey yapmıyoruz. Hepimiz aynı yolda yürüyoruz, aynı şeyleri düşünüyoruz. Biraz başındaki yöneticinin ardına bağlı olarak yürüyüş yolarımızda ufak tefek farklılıklar var.” (G2)

“Bazıları kendi genelinde çalışma yapıyor. (...) Dolayısıyla herkes elinden geldiği kadarıyla çorbaya bir tuz atmaya ya da bir çeşni olmaya çalışıyor Yörük dernekleri içinde. (...) Yörüklük kültürü adı altında yani başka bir amaç olmadığı sürece biz bundan memnuniyet duyarız. Dediğim gibi o niyete bağlı. Niyet halis olunca sıkıntı olmaz. O biraz da niyete bağlı.” (G3)

Tüm dernekler her ne kadar Yörük kültürünün canlandırılması ve tanıtılmasına hizmet etse de derneklerin çeşitlenmesinin, aralarındaki farklılıkları da görünür kıldığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların ifadelerinde, bazı derneklerin siyasete yakınlaşması ve kültürel değerleri yeterince yansıtamaması gibi eğilimler, eleştirel noktalar olarak yükselmektedir. Derneklerin çeşitliliği zenginlik olarak değerlendirilmekle birlikte her birinin etkinlik alanının Yörük kültürü teması kapsamında yapılması nedeniyle birbirlerine eleştirel bir süzgeçten de baktıkları anlaşılmaktadır. Bu eleştirilerin ardındaki temel kaygı, derneklerin kültürel değerlerin yaşatılmasına ne kadar hizmet edebildiklerine ilişkindir.

4.Sivil Toplum Bilinci ve İşbirlikleri

Artan ve karmaşıklaşan ilişki ağları dolayısıyla örgütler, bağımsız bir şekilde hareket etme eğiliminden ziyade diğer kuruluşlarla gerçekleştirmiş oldukları iş birlikleri ile daha kolay bir şekilde hareket edebilmektedirler (Giddens, 2012, s. 719). Zira sivil toplum faaliyetlerinin gerçekleşebilmesi, sivil toplum bilincini ve iş birliklerini gerektirmektedir. Dernek faaliyetleri, belirli bir düzeyde emek ve özveri sürecini gerektirdiği gibi faaliyet ve aktiviteler kapsamında da finansal giderlerin karşılanabilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda katılımcılar genel itibarıyla üyelerin sivil toplum bilincine yeteri kadar sahip olmadıklarını, aidat ödemelerini düzenli bir şekilde gerçekleştirmediklerini ve faaliyetlere yeterli düzeyde

⁵ Oba, Yörüklerin birlikte konup göçtükleri, beş-on çadırdan oluşan mekânsal bir bağlama karşılık gelmektedir (Eröz, 1977: 100). Aileler obaları, obalar da boyları meydana getirmektedir (Sümer, 1972: 202).

katılım sağlamadıklarını belirtmektedirler. Bunun yanı sıra etkinlik giderlerinin kimi zaman derneğe üye olan iş adamları, gönüllüler, Kültür Bakanlığı ve belediyeler aracılığıyla sağlandığı ifade edilmektedir.

“Başlangıçta şöyleydi, gönül vermiş Yörük iş adamlarından ya da Yörük hali vakti yerinde olan insanlardan. Bizim şenliklerimiz genelde bağış şeklinde yapılıyordu genelde tabi. Bu daha sonra büyüdüğü zaman festivale döndüğü zaman Büyükşehir Belediyesiyle 3 dönem beraber yaptık. Onlar da kültürel açıdan bize destek verdiler. (...) Bu sonuçta aidat ya da bağışlarla yürüyor sonuçta. Çokta fazla belediye şeyine girdiğin zaman siyasi bir beklentiye gidiyor daha doğrusu derneklerden o zaman karşılığında. Dolayısıyla elimizden geldiği kadar kendi yağımızla kavrulmaya çalışıyoruz. Çok büyük organizasyon olduğu zaman işte konaklamalarda ya da başka türlü şeylerde belediyelerden ya da Kültür Bakanlığından destek alıyoruz.” (G3)

“İşte en önemli tarafı da bu. Sivil toplum örgütleri gönüllülüğe esas çalıştıkları için herhangi bir devlet bütçesinden onlara bir gelir gelmiyor. Bizim insanımızda da Türk toplumunda da sivil toplum örgütlerine yardımcı olmak gibi bir alışkanlık yok. Hatta bu üyelelerde de yok. Bunu üzümlere söylüyorum. Bizim aylık üye aidatımız bir kişinin 10 liradır. Senede 120 lira yapar. Bu alışkanlık olmayınca dernek olarak ne bir kişiden alacağımız 120 lirayı isteyebiliyoruz ne onlar kendiliğinden gelip verebiliyorlar. Tabi bu bir kültür, zamanla yerleşecek. Gönüllü insanlarımız var işte Yörük iş adamları. Bunlar arasında bir bağ oluşturuyoruz, bir dayanışma meydana getiriyoruz. Yaptığımız programları ekseriyetle onlardan aldığımız desteklerle yapıyoruz. Bunun yanında bir de devletin kültüre ayırdığı bütçeler var. Kültür Bakanlığı'na proje veriyoruz, belediyelere projeler veriyoruz veya belediyelerle iş birliği yapıyoruz. Onlar kültüre ayırdıkları paylardan da dolayısıyla destek görüyorlar. İş birliği halinde de bu etkinlikleri yapıyoruz.” (G1)

“275 üyemiz oldu en son. (...) Bilinç olarak tabiki X'in varlığı haberleşmesi, birbirimizi takip etmesi açısından iyi seviyedeyiz ama yeterli mi dersin sivil toplum açısından çok yeterli olmadığını düşünüyorum.” (G2)

“Finansal giderlerini, aramızda durumu iyi olan dostlarımızdan, akrabalarımızdan onlar karşılıyorlar.

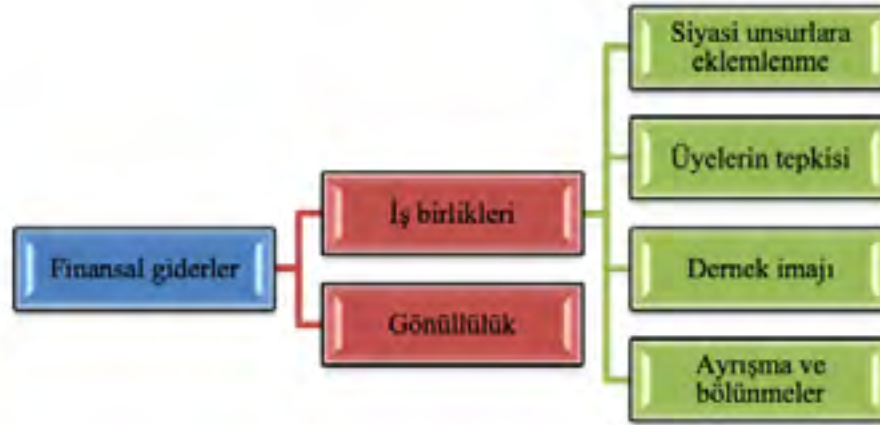
Ben daha çok kendim karşılıyorum. (...) Şimdi mesela belediyelerle yapılan Aksu Belediyesi ve Kepez Belediyesiyle, Muratpaşa ile Büyükşehir Belediyesiyle bunlarla yapıyoruz genel festivallerimizi. Bunlarla ortaklaşa yapıyoruz, finansman onlar oluyor. Biz şey bölümündeyiz programı hazırlama, içeriğini hazırlamada. Belediyelerimiz de maddi konuda yardımcı oluyorlar.” (G5)

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılabacağı üzere katılımcılar küçük çaplı etkinlikleri, öncelikle gönüllülük esasında üyelerin çabalarıyla düzenlediklerini belirtmektedirler. Büyük çaplı olarak nitelendirdikleri festival ve şölen gibi etkinlikler ise Kültür Bakanlığı ve belediye iş birliklerinde gerçekleştirilmiştir. Ancak belediyeler ile ortaklaşa gerçekleştirilen faaliyetlerin, derneğin siyasi partilerle iş birliği içerisinde bulunduğuyla ilişkin bir algıyı beraberinde getirmesi, temel bir sorunsal olarak ifade edilmektedir.

“Tamamen siyaset üstü kalmaya çalışıyoruz diyelim ona. Duruyoruz da diyemiyoruz. Çünkü demokrasi gelişimini tamamlayamamış bütün toplumlar için geçerli bu. Siyasetten veya seçilmişlerden bir destek alıyorsa seçilmiş mutlaka kendisine bir alan açmak istiyor orada bir siyasi anlamda tabi. (G1)

Bizim hiçbir belediyeyle ortak çalışmamız yoktur. Öyle bir çalışmayı da düşünmüyoruz. Çünkü belediyeyle ne kadar çalışıp destek alırsanız o kadar siyasetiyle ağız yapmak zorunda kalıyorsunuz. Yani ne yaparsanız yapın bunu kontrol edemiyorsunuz. Mesela direk Kültür Bakanlığından destek alıyoruz, bir de üyelerimizin aidatlarından.” (G2)

Katılımcılar, farklı siyasi düşünceye sahip dernek üyelerinin, etkinlikler vasıtasıyla derneğin belirli bir siyasi partiye yaklaşması durumunu hoş karşılanmadığını, tepki gördüklerini ve bunun ayrışmaları ve bölünmeleri beraberinde getirdiğini aktarmışlardır. Görüşmeler gerçekleştirilirken katılımcıların siyasi yakınlığı bulunan dernekleri ciddi şekilde eleştirdikleri dikkat çekmiştir. Kültürel bir amaç altında bir olmaya çalışan derneklerin kimlik ve politik ayrışmalara yer vermemeye çalıştıkları ve bu nedenle olabildiğince siyasi düzlemde tarafsızlıklarını koruma amacı güttükleri görülmektedir.

Şekil 3. Sivil Toplum Bilinci ve İş Birlikleri

Sivil toplum bilincinin yüksek olmadığı ve gönüllük esasının derneklerin finansal giderlerinin karşılanmasında belirli bir seviyeye kadar yeterli olabileceği anlaşılmaktadır. Her ne kadar katılımcılardan bazıları siyasi kaygılar nedeniyle uzak durmayı yeğleseler de mevcut durum göz önünde bulundurulduğunda, kentin önemli bir kurumu olan belediyelerin bu tür organizasyonlara sağladıkları desteklerin, Yörük kültürünün tanıtılması ve kent ile özdeşleşmesi sürecinde katkı sağlayıcı bir nitelik arz edebileceği ifade edilebilir.

5. Antalya Kent Kimliğinin İnşasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkisi

Kentsel mekân paylaşılan, deneyimlenen ve inşa edilen bir sosyal oluş, akış ve eyleyiş biçimidir. Bu bağlamda birey, hem içinde bulunduğu mekândan etkilenmekte hem de eylemleriyle onu inşa etmektedir. Böylelikle kent sakinlerinin faaliyetleri, toplumsal değerlerin sürdürülmesi, aşınması, korunması veya terk edilmesi noktasında belirleyici olmaktadır. Katılımcılar mekânı deneyimleme ve kent ile kültürlerini özdeşleştirme ve dernekleşme süreçlerini şu şekilde aktarmaktadır:

“Antalya 30-40 yıl önce diyeyim tamamının Yörük olduğu. Antalya tabi şu anda dünyanın her yerinden insanlar geldi buraya. Biz burada şimdi 100’de 40 düşmüştür diyelim. Bunu söylüyorum Yörük kültürü Antalya’nın kültür açısından bir parçasıdır. Yani onun için tabiki kent yaşamının parçasıdır Yörükler. Kültürün unsurlarından

biridir. O yaşam bizim yerleşik hayata geçmeden önceki yaşamımız der herkes.” (G5)

“Antalya’da, eskiden Antalya dediğin zaman Giritliler gelirdi akla, Yörükler gelirdi kent kimliğinin oluşmasında. (...) Mesela burada isimler değişiyor, cadde isimlerini değiştiriyorlar, mahalle isimlerini değiştiriyorlar. Aslında kimliğin oluşması biraz da geçmişin bağı ile ilgilidir. (...) Kızıllık mahalle olarak vardır. Buna benzer isimlerin değişmemesi gerek. Şehirleşme, şehir kimliği bir yerde kültürün oluşmasıdır.” (G1)

“Eğer Yörük dernekleri olmasa emin olun tarih kitaplarında kaybolur gideriz. Mesela diziler, filmlerde Yörük kültürü işlenmeye başladı. Bu da güzel bir gelişme. Antalya, Burdur, Isparta Göller Bölgesi diye adlandırılır, Toros Dağı ile birleşir. Yani bir Yörük bölgesidir. Bu bağlamda kent kimliği yapılan çalışmalarla birlikte imajı da toplum yapısı da Yörüklük üzerinedir. Aynı zamanda turizm bölgesi olduğu için Yörükler, Türk adet, örf ve adetlerini dünyaya buradan tanıtmıştır. Dernekler de bunu iyi kullanıp birçok büyük otellerde ve turizmin en hareketli zamanlarında, ilçeler özellikle, Yörük Türkmen şenlik, şölen ve programları yaparak dünyaya tanıtmışlardır.” (G4)

“Biz Antalya’nın bir parçasıyız. Biz derken Yörükler olarak söylüyorum, Antalya’nın yapılanmasında geçmişte ama son günlerde illa ağırlık olarak Yörüklerde bir yapılandırma vardır dersek bu doğru olmaz.” (G2)

Deneyimlenen ve yaşanan alan olarak kentsel mekân, kolektif hafızanın üretildiği, kurgulandığı ve tüketildiği bir mecradır. Antalya kentinde de bireylerin örgütlenme süreçleriyle birlikte kültürel bellek ve toplumsal hafıza yeniden canlandırılmaya çalışılmaktadır. Katılımcılar, Yörüklerin kendi yaşam biçimleri ve kültürleri ile yurt olarak benimsedikleri Antalya kentinde varlıklarını sürdürebilmelerinin ancak dernekleşme faaliyetleriyle olabileceğini ve resmi kurumların bu süreçteki katkısının oldukça kayda değer olduğunu iletmektedirler. Dernekler aracılığıyla, bakanlık ve belediyeler ile gerçekleştirilen iş birlikleri, kent ile özdeşleşme süreçlerini pekiştirmektedir. Bu bağlamda görüşülenler iş birliklerinin önemine değinmektedirler:

“Yörüklük kültürü Antalya kent merkezinde zaten vardı yapışmasını sağladık biz, hani o kimliği yapıştırdık. Antalya bir Yörük kenti deniliyor şimdi. Dolayısıyla bu faaliyetlerin ben çok etkin olduğunu düşünüyorum. Bizim yapmış olduğumuz, derneklerimizin yapmış olduğu faaliyetlerden bu kentin damgasını almış olmasında çok yardımcı olduğunu düşünüyorum. Eskiden Antalya dendiği zaman Kaleiçi akla gelirdi, birkaç yer akla gelirdi ama Yörükler akla gelmezdi, Yörük kenti olduğu belirtilmezdi ama şimdi Yörük imajı akla geliyor, biz yerleştirdik Antalya’ya. Hak ettiği değeri aldı Yörükler Antalya’da. O şekilde bir faydamız oldu. Dediğim gibi sivil toplum örgütleriyle, belediyelerle yaptığımız faaliyetlerle.” (G3)

“Muratpaşa, Kepez ve Büyükşehirin Yörüklere olan ilgileri fazladır; temayülleri fazladır; destekleri fazladır. Bugün Türkiye’nin ilk sivil toplum yerleşimi Muratpaşa Abdullah Sevimçok Kültür ve İnovasyon Merkezidir. Bizler üye aidatlarıyla geçinen, işlerini geçindirmeye çalışan dernekleriz. Antalya şartlarında böyle ahım şahım çokta yaşatma şansımız yok ama derneğimize böyle bir yer açtılar. Onların yerlerinde konaklıyoruz. Onların alanlarında toplantılar yapıyoruz, katkılarıyla işimizi çeviriyoruz. Onlar bizi Antalya kentinin bir parçası olarak görüyorlar. Bizde zaten kendimizi öyle saydığımız için bu birlikteliğinin devam ettiğini daha da devam edeceğini düşünüyorum.” (G2)

İşbirliklerinin, Yörük kültürünün tanıtılması, yaşatılması ve yeniden canlandırılmasının dışında Antalya’nın geçmiş bağları ile özdeşleşmesinde, mekân ile sosyal olanın bütünleşmesi sürecine katkı sağladığı ifade edilebilir.

Mumford’un tiyatro olarak betimlediği kentin fiziksel örgütlenmesi, dramayı önemli bir hale getirebileceği gibi sonlandırabilir de. Ona göre bir şehrin sosyal yapısı önceliklidir ve fiziksel kurumlar sosyal ihtiyaçlara hizmet etmelidir (Mumford, 2011, s. 93). Toplumu etkilemede belirleyici bir konumda bulunan yerel yönetimlerin, kent kültürü ve kimliğinin gelişmesindeki rolü ve iş birliği bu manada dikkate değerdir (Güler, Şahnagil ve Güler, 2016, s. 94).

SONUÇ

Kent kimliğinin inşasında sivil toplum kuruluşlarının rolü Antalya kenti Yörük dernekleri örneğinde irdelenmiştir. Geleneksel manada konargöçer yaşam biçimiyle özdeşleşen Yörüklerin yerleşik düzene geçmeleri ve kent yaşamına uyum sağlaması neticesinde akrabalık bağlarında kopukluklar yaşanmış ve kültürel aktarım süreci zayıflamıştır. Bununla beraber Yörük kültürünün temsilcileri dernekleşme faaliyetleri aracılığıyla kendi kültürlerini kentsel mekânda sürdürmeye ve yaşatmaya çalışmaktadır. Yörük kültürünün kentsel mekândaki taşıyıcısı olarak dernekler üç alanda işlev göstermektedirler: Yörüklerin buluşma ve yeniden birleşme noktası; kültürün çatısı ve taşıyıcısı; dayanışma ve yardımlaşma kanalı. Bu işlevlere göre, topluluk bilinci ve aidiyet duyguları güçlü olan Yörüklerin akrabalarına tekrar ulaşma, bağlarını güçlendirme, kültürü aktarma, canlandırma, tanıtmaya, ihtiyaç sahibi bireylere ulaşma ve toplumsal ritüellerde dayanışma noktası oluşturma gibi çeşitli amaçlar kapsamında dernek çatısı altında bir araya geldikleri saptanmıştır. Başlangıçta mensubu bulundukları üyelerle bir araya gelme, kültürel geleneği yaşatma ve aktarma etkinlikleri etrafında şekillenen faaliyetler, dernek sayılarının artması ve Yörük kültürünün tanınır ve görünür hale gelmesiyle birlikte kamusal mecraaya sunulma, ulusal ve ulus ötesi farkındalık yaratma ve iş birlikleri oluşturma sürecine doğru yayılım göstermiştir. Bulgular özelinde değerlendirildiğinde sivil toplum örgütleri ve faaliyetleri, kültürel olanın kentsel mekânda yeniden canlanması, aktarılması ve kalıcılığı yönünde bir çatı işlevi görmektedir. Aynı zamanda derneklerin kent yaşamının geçici, süreksiz, değişken ve yadsıyan doğasına karşı bir direnç mekanizması oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Elde edilen veriler bağlamında derneklerin belediye ve bakanlıklar ile iş birliği içerisinde bulunması hem kurumsal kapasitenin artırılması hem de finansal giderlerin karşılanması noktasında destekleyici bir mekanizmadır. Belediyelerle gerçekleştirilen iş birlikleri dernek üyeleri tarafından siyasi süreçlerle ilişkilendirilmekte ve eleştiri konusu olabilmektedir. Bununla beraber bakanlıklar veya belediyelerle birlikte organizasyonlar gerçekleştirilmesi, yerel olan kültürel unsur ve öğelerin toplum ile buluşması ve kamuya sunulmasında daha fazla görünürlük ve etkin kanalların kullanımına imkân sunmaktadır. Özellikle 2022 yılında başlatılan ve Antalya Büyükşehir Belediyesi Organizasyonunda gerçekleştirilen ‘Uluslararası Antalya Yörük Türkmen Festivali’ bu etkiye bir örnektir. Dolayısıyla kurumsal iş birlikleri sosyal olanın sürdürülebilirliği, kültürel olanın toplum ve kent ile bütünleşmesi üzerinde önemli etkilere sahiptir. Sonsöz olarak sosyal olan, mekân üzerinden deneyimlenmekte ve mekân, sosyal olanla birlikte yeniden inşa edilmektedir. Bu bağlamda daimi bir oluşum süreci içerisinde bulunan birey, faaliyetleri ile kenti, kentsel dokuyu ve kent kimliğini biçimlendirebilmektedir. Modern yaşam biçiminin aşındırmaya zorladığı hadiseler, güçlü aidiyet duyguları ile kültürel değerlerin canlanmasını beraberinde getirebilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akay, R. (2005). Kültürel kimlik ve kültürlerarası iletişim. *Bilgi, 11* (2), 108-120.
- Akpınar Gönenç, A. (2001). *Sivil toplum: Düşünsel temelleri ve Türkiye perspektifi*. Altıkitap.
- Asiliskender, B. (2004). Kimlik, mekan ve yer deneyimi. *Kültür ve Kimlik, 7* (2), 73-94.
- Aydoğdu, H. (2004). Modern kimlikte öznenin ölümü. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 10* (10), 115-147.
- Bayraktar, Z. (2021). Şehircilik ve kimlik bağlamında somut olmayan kültürel mirasın yeri ve önemi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 27* (27), 57-68. <https://doi.org/10.9775/Kausbed.2021.004Berg>, B. L. ve Lune, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Çev. Ed. H. Aydın). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Boz, C. (2012). Güven, sosyal sermaye ve sivil toplum. *IIB International Refereed Academic Social Sciences Journal, 3* (5), 374-389.
- Braun, V. ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology, 3* (2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bryman, A. (2004). *Quantity and quality in social research*. New York, NY: Routledge.
- Castells, M. (2006). *Enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür, Cilt 2, Kimliğin gücü*. (Çev. E. Kılıç). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çaha, Ö. (1999). İslâm ve sivil toplum. Ö. Demir (Ed.), *İslâm, Sivil Toplum ve Piyasa Ekonomisi* (s.115-126). Liberte Yayınları: Ankara.
- Çaha, Ö. (2000). *Aşkın devletten sivil topluma*. İstanbul: Gendaş.
- Çetintürk, S. (1943). Osmanlı İmparatorluğunda Yürük sınıfı ve hukuki statüleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 2* (1), 107-116.
- Çınardal, F. C., Çınardal, L. ve Çelik, A. (2017). Yöresel müzik kültürünün yaşatılmasında sivil toplum kuruluşlarının rolü: Kars ili örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17* (1), 115-131.
- Çiftçi, D., Çiftçi, H. ve Soyer, F. (2020). Non-governmental organizations as a place for cultural rituals: Cyprus Turkish French Cultural Association. *International Conference on Cultural Informatics, Communication & Media Studies, 1* (1), 1-15. <https://doi.org/10.12681/cicms.2762>
- Doğan, M. S. ve Doğan, C. (2004). Tarihsel gelişim sürecinde Türkler. *Sosyoloji Konferansları, 30* (30), 15-29.
- Eraslan, L. (2017). Sivil toplum kuruluşların ve toplumsal hareketler. İ. Sezal (Ed.), *Sosyoloji* (s. 477-511). İstanbul: Beta Basım.
- Eröz, M. (1977). *Türk kültürü araştırmaları*. İstanbul: Kutluğ Yayınları.
- Eröz, M. (1991). *Yörükler*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Glaser, B. G. ve Strauss, A.L. (2006). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. New Brunswick, NJ and London: AldineTransaction.
- Güler, T., Şahnagil, S. ve Güler, H. (2016). Kent kimliğinin oluşturulmasında kültürel unsurların önemi: Balıkesir üzerine bir inceleme. *Paradoks: Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 11* (Özel sayı), 85-104.
- Güvenç, B. (1995). *Türk kimliği: Kültür tarihinin kaynakları*. (3. basım). Remzi Kitabevi.

- Hall, S. (1990). Cultural identity and diaspora. J. Rutherford (Ed.), *Identity: Community, Culture, Difference* (s. 222-237). London: Lawrence & Wishart.
- İçişleri Bakanlığı, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü (t.y.). İllere ve faaliyet alanlarına göre dernekler. Erişim adresi: <https://www.siviltoplum.gov.tr/illere-ve-faaliyet-alanlarına-gore-dernekler>. Erişim tarihi: 01.11.2023.
- Kabasakal, M. (2008). *Sivil toplum ve demokrasi* (Denetçi Yeterlilik Tezi). T.C. İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı.
- Kutlu, M. M. (1992). Yaşayan bir alt-kültür geleneği: Anadolu göçer kültürü. *IV. milletlerarası Türk halk kültürü kongresi bildirileri. I Cilt: Genel konular* (s.59-66 ss.). Ankara: Feryal Matbaası.
- Lynch, K. (1981). *A theory of good city form*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- Mardin, Ş. (1990). *Türkiye’de toplum ve siyaset: Makaleler I*. (Der. M. Türköne ve T. Önder). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mumford, L. (2011). What is a city? Architectural record (1937). R. T. LeGates ve F. Stout (Ed.), *The City Reader* (s. 91-95) (5.basım). New York, NY: Routledge.
- Öter, A. (2019). *Yörük kültürü ve toplumsal değişim süreçleri (Batı Akdeniz uygulaması)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Öter, A. ve Özkul, M. (2019). Modernleşmenin yaşam tarzı üzerindeki etkileri ve Yörüklerde modernleşme eğilimleri. (Batı Akdeniz Örneği- Isparta, Burdur, Antalya). *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (47/2), 156-184.
- Öter, A., Akgül, M. ve Çalışkan, Ç. (2023). Antalya’da yaşayan Yörüklerin örf, âdet ve gelenekleri (1927-1928). *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (58), 1-18.
- Özdemir, C. (2001). Kimlik ve söylem. *Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 107-122.
- Öze, N. ve Soyer, F. (2021). Sosyal ağlarda kimliğin sosyo-kültürel inşasında sivil toplum kuruluşları: Kuzey Kıbrıs Alevi Dernekleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (97), 47-66.
- Özgüleş, M. (2019). Bireyden cemaate geçişte mekânın rolü: Aidiyet simgesi yapılar. Ç. C. Yüksel ve C. Katipoğlu Özmen (Der.), *Mekânlar/ Zamanlar/ İnsanlar: Kimlik, Aidiyet ve Mimarlık Tarihi* (s. 33-45). Ankara: ODTÜ Yayınları.
- Punch, K. F. (2014). *Sosyal araştırmalara giriş: Nicel ve nitel yaklaşımlar* (Çev. D. Bayrak, H. B. Arslan ve Z Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sağlam, M. T. (2020). Türkiye’de sivil toplumun tarihi gelişimi ve sivil toplumun örgütlü yapısı olarak STK’lar. *Turkish Studies - Social*, 15 (1), 591-610. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.39349>
- Seligman, A. B. (1992). *The idea of civil society*. New York, N.Y.: The Free Press.
- Sümer, F. (1972). *Oğuzlar (Türkmenler): Tarihleri-boy teşkilâtı-destanları*. (2. baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Tuztaş Horzumlu, A. H. (2017). Yörük kültürünü tanıtmak: Dernekleşme faaliyetleri ve Yörük şenlikleri. *Türkiyat Mecmuası* 27 (2), 239-255.
- Wirth, L. (2002). Bir yaşam biçimi olarak kentlileşme. B. Duru ve A. Alkan (Der. ve Çev.), *20. Yüzyıl Kenti* (s. 77-106). Ankara: İmge.

Yazar Katkı Oranı

Araştırmacılar bu çalışmanın tümüne eşit katkıda bulunmuştur. Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemiştir.